

N:o 9.

Ank. till Riksd. Kansli den 2 Mars 1875, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2 med anledning af dels Herr J. Anderssons från Göteborgs och Bohus län motion, N:o 97, dels Herr Pehr Benjaminssons motion, N:o 150, båda afseende förändring i 4 § 5 mom. af gällande folkskolestadga.

Uti ifrågavarande, inom Riksdagens Andra Kammare väckta, till Utskottet remitterade motioner yrkar Herr J. Andersson från Göteborgs och Bohus län (motion N:o 97), att 4 § 5 mom. folkskolestadgan måtte så förändras, att det för hvarje skattskyldig person stadgade bidrag till folkskolelärares aflönande måtte bestämmas till minst 5, högst 20 öre, samt att skolafgiften för barn måtte helst aldeles borttagas, men i ingen händelse få påföras i annat fall, än der kyrkostämman pröfvat sådant lämpligt eller till högre belopp än 5 gånger den afgift, som påföres skattskyldig person; hvaremot Herr Pehr Benjaminsson (motion N:o 150), utan förändring i öfrigt af nämnda paragraf, yrkar, att ett bidrag af minst 25, högst 50 öre måtte stadgas för hvarje skattskrifven person i församlingen, med undantag af dem som åtnjuta understöd af fattigvården eller för medellöshet erhålla afkortning å kronoutskylder.

Ehuru man allmänt torde vara ense derom, att personliga afgifter såsom bidrag till bestridande af statens eller kommunens utgifter böra i regeln undvikas, finnas dock några dylika, som afse sådana för alla gemensamma ändamål, att de, fastställda till låga belopp, icke allenast kunna med full billighet påläggas, utan äfven böra det, på det en hvar må påminnas om sina förbindelser till staten och kommunen; hit räknar Utskottet den s. k. skyddsafgiften, sjukvårdsafgiften samt den i 4 § 5 mom. folkskolestadgan omnämnda afgift af hvarje skattskyldig person för beredande af tillgång till folkskolelärares aflönande. Beträffande beloppet af dylika afgifter och särskildt den här ifrågavarande: den till folkskolan, så är det klart, att detta kan — utan att träda billigheten för nära — vexla icke blott under olika tidsperioder utan äfven under olika ortförhållanden, och Utskottet anser, att de i allmänhet inom

vårt land och särskildt inom vissa delar deraf på senare tiden högt stegrade arbetsprisen fullt berättiga till ökande af den latitud vid ifrågavarande afgifts bestämmande, som redan nu i 4 § 5 mom. folkskolestadgan är lemnad, samt att — med bibehållande af nuvarande minimum: 2 skilling Banko — maximum kan bestämmas till 16 skilling samma mynt.

En personlig afgift af den art, som samma paragraf och moment af folkskolestadgan vidare omtalar: för hvarje barn som begagnar folkskolan, förekommer deremot Utskottet vara ur alla synpunkter obillig och skadlig; den pålægges för ännu icke till mogen ålder komna samhällsmedlemmar, den drabbas ofta hårdast — ej blott relativt utan äfven absolut — just der förmågan att bära en skattebörda är minst, och den ökar tvifvelsutan den obenägenhet att sända barnen till skolan, som ännu här och der tyvärr spåras och som nästan alltid har sin grund i ekonomiskt trångmål. Ehuru det beror af hvarje kommuns godtfinnande att bestämma beloppet af denna afgift, och ehuru vid dess uttaxerande vissa inskränkande vilkor äro fästade, anser Utskottet sålunda lämpligast, att denna skattetitel helt och hållet ur folkskolestadgan borttages.

Med stöd af hvad ofvan blifvit anfördt, får Utskottet derföre vördsamt hemställa, att vid Herrar J. Anderssons och Pehr Benjaminssons motioner, N:ris 97 och 150, *det* afseende måtte fästas:

att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det 4 § 5 mom. folkskolestadgan måtte erhålla följande förändrade lydelse: För att bereda tillgång till de erforderliga aflöningsbeloppen bör, der ej andra medel härtill finnas, ett årligt bidrag af minst två och högst sexton skilling banko af hvarje skattskyldig person i församlingarne utgöras. Om dessa bidrag icke uppgå till det — — — — — öfverenskommelse härom träffas.

Stockholm den 2 Mars 1875.

På Utskottets vägnar:

Robert De la Gardie.

Reservationer:

af *Herr I. Asklöf*: "Då jag ej kan gilla det slut, hvartill Utskottet kommit i den del af detta utlåtande, som afser Herr P. Benjaminssons motion, N:o 150, i hvilken han föreslår en förhöjning af den personela afgiften till folkskolan, får jag häremot afgifva min reservation.

Sedan Utskottet — som, i följd af deras innehåll, till gemensam behandling förehaft såväl den nu nämnda som Herr J. Anderssons motion, N:o 97, hvars syfte har en motsatt riktning, utgående på att helt och hållet afskaffa de afgifter som erläggas för de skolan besökande barnen — enhälligt beslutit tillstyrka borttagandet af afgiften för skolbarnen, synes mig det slut, hvartill Utskottet kommit beträffande den personela skolafgiften, innebära den största inkonsekvens, i det Utskottet, genom nämnda afgifts höjande, *med den ena handen återfordrar*, ehuru i annan form, *en afgift, hvilken det vill efterskänka med den andra*. Denna slutsats synes ej heller stämma särdeles väl öfverens med de i motiveringen uttalade åsigtorna om olämpligheten af dylika afgifter. Då härtill kommer att, genom antagande af Utskottets förslag i sin helhet, den blifvande afgiften efter mitt förmenande skulle blifva *till beloppet högre* och sålunda *mera betungande* för medlemmarne af arbetsklassen, än dessa för närvarande hafva att för folkskolans räkning erlägga, vill jag åtminstone ej deltaga i att tillstyrka ett sådant förslag. Utskottet har visserligen ej till fullo tillstyrkt Herr Benjaminssons motion, utan har vid medgifvande af den personela afgiftens förhöjning enligt hans önskan från 6 till 16 skilling banko (hvilket naturligtvis är hufvudsaken i motionärens förslag) dock förordat bibehållande af nuvarande minimibeloppet 2 skilling banko, men den sannolikaste följden häraf skall efter min åsigt blifva, att de flesta kommuner, om ej alla, skola å kyrkostämma genomdrifva maximiafgiften för att få *så stort bidrag som möjligt* till skollärares aflöning och derigenom kostnaderna efter fyrktalet nedsatta. Häraf följer, att en gift torpare eller statdräng kommer att såsom personel afgift för sig och hustru få erlägga till skolkassan *en krona* årligen, och då desse vanligen för närvarande i afgift för skolan besökande barn, der sådan afgift upptages, erlägga endast 25 öre, skulle sålunda desse genom bifall till Utskottets förslag drabbas af högre afgifter. För min del skulle jag helst önska afskaffande helt och hållet af äfven den personela skolafgiften, men då ingen motion i sådant syfte inkommit, och dessutom sistlidna års Riksdag, med anledning af en af samme motionär då ingifven motion i samma

syfte, afslagit all förhöjning i den personela skolafgiften, får jag, till behjertande af den arbetande befolkningens bästa, föreslå, att Herr Pehr Benjaminssons ifrågavarande motion icke heller nu må af Riksdagen bifallas, och att sålunda bestämmelsen i 5:te punkten af folkskolestadgans 4 §, rörande det årliga bidraget af hvarje skattskyldig person, må bibehållas vid nu gällande lydelse, men att deremot den nu stadgade afgiften för skolbarn måtte afskaffas."

af *Herr J. W. Lundquist*: "Af Utskottets* betänkande framgår, att den personela afgiften till folkskolan, kan höjas från nu varande belopp två skilling banko till 16 skilling samma mynt för hvarje skattskyldig persen, der församlingen så beslutar. Detta blir en skatteförhöjning på svenska folket, som jag hoppas att denna Kammare icke skall bifalla, allra helst som Riksdagen för icke länge sedan med tillfredsställelse emottog och biföll Kongl. Maj:ts proposition om skattelindring, då halfva skyddsafgiften borttogs, hvilken efter samma grund utgick för folkskolan.

Det nu föreslagna beloppet är, i jämförelse med förut omnämnda skattnedsättning, icke litet, och jag vågar tro att många församlingar icke skola tillämpa en rätt att påföra skatt på en personal, som kan utgöra församlingens flertal, men som saknar rätt att i ett sådant beslut deltaga. Att sålunda bifalla detta Utskottets förslag vore efter mitt förmenande i principiellt och rättsligt hänseende mycket orätt. Man må jemväl besinna, att det finnes många fattiga föräldrar, som dagligen för sig och sina barns torftiga uppehälle få genom svett och möda kämpa sig fram; att dessa af staten och kommunen hafva åtminstone fri undervisning i folkskolan för sina barn är icke för mycket begärtdt, detta så mycket mer som staten genom sina skolor lemna fri undervisning och som för det mesta tillgodogöres de barn, hvilkas föräldrar äro mera lyckligt lottade.

Jag får sålunda föreslå,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller, det 4 § 5 mom. folkskolestadgan måtte erhålla följande förändrade lydelse: För att bereda tillgång till de erforderliga aflöningsbeloppen bör, der ej andra medel härtill finnas, ett årligt bidrag af minst två och högst sex skilling banko af hvarje skattskyldig person i församlingarne utgöras. Om dessa bidrag icke uppgå till det — — — — — öfverenskommelse härom träffas."